

## IV. METODOLOŠKI OBJASNUVAWA ZA TABELI TE OD REALNI OT SEKTOR

**Tabela br.1 Bruto doma{ en proizvod**  
(po tekovni ceni)

Bruto doma{ ni ot proizvod (BDP) po tekovni ceni e finalen proizvod na proizvodnata aktivnost na rezidentni te proizvodni edinici i pretstavuva zbir na bruto dodadenata vrednost od oddelni institucionalni sektori ili oddelni dejnosti, po osnovni ceni, zgolemen za danokot na promet (odnosno DDV) i carinite, a namalen za subvencii te na proizvodi (to ne se raspredeleni po dejnosti).

Bruto dodadenata vrednost po osnovni ceni pretstavuva osnovna kategorija na bruto doma{ ni ot proizvod i pretstavuva razlika me|u bruto-vrednosta na proizvodstvoto i me|ufaznata potro{ uva~ka.

Bruto-vrednost na proizvodstvoto pretstavuva vrednost na proizvedeni stoki i izvr{ eni uslugi vo tekot na edna godina, nezavisno dali tie vo celost se prodadeni ili delod niv e ostaven na zalih. Vrednosta na proizvodstvoto se состоi od tri vida na proizvodstvo: pazarno proizvodstvo, proizvodstvo nameneto za sopstvena finalna upotreba i nepazarno proizvodstvo.

Me|ufaznata potro{ uva~ka pretstavuva vrednost na proizvodi te i pazarni te uslugi (to gi upotrebuva proizvodi tel ot kako inputi vo procesot na proizvodstvoto, i sklu-uvaj}ija potro{ uva~kata na fiksen kapital, t.e. amortizacijata, so cel da se proizvedat drugi proizvodi i uslugi. Ova kategorija ja vku- uva potro{ uva~kata od tekovni te nabavki, potro{ uva~kata od zalihite, kako i potro{ uva~kata na sopstvenite proizvodi i uslugi vo tekot na proizvodni ot proces.

Podatocite za izvori te na dodadenata vrednost i tro{ o-nata struktura na bruto doma{ ni ot proizvod po proizvođen metod, po tekovni ceni, pri ka` ani se po sektori spored Nacionalnata klasifikacijata na dejnosti - NKD.

Prezentirani se podatoci na godi{ no ni vo.

Izvor: Dr`aven zavod za statistika na Republika Makedonija

**Tabela br.2 Industriško proizvodstvo**

Podatocite se pri biraat preku mese~ni izve{ tai (to gi dostavuvaat pretprijatijata evidencirani vo oblasta na industrijata, kako i delovni te edinici koi se zanimavaat so industriška dejnost, a se nao|aat vo sostav na industriški te pretprijatija.

Vrz osnova na podatocite od mese~ni te izve{ tai se presmetuvaat indeksi te na proizvodstvo.

So godi{ ni ot izve{ taj za industrijata do 1998 godina i mese~ni ot izve{ taj za industrijata do 1999 godina, podatocite se pri biraa spored Edinstvenata klasifikacija na dejnosti - EKD, a od 1999 godina, odnosno 2000 godina, soodvetno, spored Nacionalnata klasifikacija na dejnosti - NKD.

Indeksot na fizi~ki obem na industriško proizvodstvo se presmetuva vrz osnova na proizvodstvoto, t.e. po ~ista dejnost so rasporeduvawe na proizvodi te vo soodvetnata granka.

Za presmetuvawe na indeksot se koristi:

- prose~no mese~no gotovo proizvodstvo i strukturata na proizvodstvoto vo baznata godina;
- vkupno mese~no proizvodstvo vo tekovnata godina;
- nomenklaturata na proizvodi za mese~ni ot izve{ taj za industriškoto proizvodstvo;
- ponderaci oni koefi cienti za sekoj proizvod;
- ponderaci oni faktori (to ja izrazuvaat strukturata na proizvodstvoto, t.e. u-estvoto na sekoja granka vo vkupnoto industriško proizvodstvo na Republika Makedonija).

Izvor: Dr`aven zavod za statistika na Republika Makedonija

**Tabela br.3 Promet vo trgovijata i grade` ni{ tvo**

**Prometot vo trgovijata na malo** e iska` an preku prodabata na stoka na malo (to ja izvr{ ile trgovski te pretprijatija, vku-uvaj}igi i prodavnicite na proizvodni te pretprijatija i zanaet~iski te du}ani, pekarnicite i mesarnicite. Ne e vlu~ en prometot na pazarot (to se vr{ i pome|u zemjodelski te proizvodi tel i potro{ uva~ite (to se sledi so posebno i stra` uvawe.

Po istekot na sekoe trimese~je, mese~ni te podatoci za ostvareni ot promet vo trgovijata na malo po meseci se koregiraat vrz osnova na rezultate od trimese~ni te izve{ tai na site delovni subjekti (to se zanimavaat so promet na stoki vo trgovijata na malo.

Ostvareni ot promet vo trgovijata na malo pretstavuva vrednost na prodadeni te (i spora~ani) stoki na krajni te potro{ uva~i preku prodavnic i du}ani, i toa za gotovi pari, na potro{ uva~ki kredit, virm i bari ran ~ek na pretprijatijata i drugi delovni subjekti.

**Prometot vo trgovijata na golemo** se odnesuva na prod`bata na golemo { to ja izvr{ ile trgovskite pretprijatija i stovari { tata na proi zvodni te pretprijatija.

Obrabotkata na podatoci te e na mese~no ni vo.

#### **Grade`ni { tvo**

Mese~nite podatoci za vrednosta na izvr{ eni te grade`ni raboti gi prezenti raat ef ekti vni te ~asovi na trgovskite dru{ tva od obl asta na grade`nata dejnost od Republ ika Makedonija, pri { to opf ateni se najgol emi te trgovski dru{ tva od vi sokogradba i ni skogradba.

Vrednosta na izvr{ eni te grade`ni raboti e izrazena po tekovni ceni i gi pretstavuva realno izvr{ eni te raboti (bez ogle d dali se naplateni). Podatoci te za vrednosta se dadeni vrz osnova na pri vreni te mese~ni si tuaci i, { to gi dostavuvaat i zveduva~i te na raboti te.

Podatoci te za vrednosta na dogovoreni te grade`ni raboti se odnesuvaat na si te dogovoreni raboti vo i zve{ tajnata godi na, { to f i rmata smeta deka treba da gi zavr{ i vo i zve{ tajnata godi na.

I zvor: Dr`aven zavod za stati sti ka na Republ ika Makedonija

### **Tabela br.4 Javni prihodi i rashodi**

#### **Javni prihodi**

Javni te prihodi gi opf a}aat prihodite na buxetot na Centralnata dr`avna vlast i prihodite na vonbuxetski te f ondovi.

Prihodite na dr`avni ot buxet vkl u~uvaat:

- izvorni prihodi (dano~ni i nedano~ni prihodi);
- kapitalni prihodi;
- transferi i donacii, i
- prihodi od f i nansi rawe na buxetot.

Vo ramki na prihodite na vonbuxetski te f ondovi spa|aat prihodite na socijalni te f ondovi (Fond za penzisko i i nval i dsko osi guruvawe, Fond za zdravstvo i Fond za vrabotuvawe) i prihodite na Fondot za pati { ta.

#### **Javni rashodi**

Javni te rashodi gi opf a}aat rashodite na buxetot na Centralnata dr`avna vlast i rashodite na vonbuxetski te f ondovi.

Rashodite na dr`avni ot buxet vkl u~uvaat:

- tekovni rashodi (plati i nameni ni, stoki i usl ugi, transferi, kamati);
- kapitalni tro{ oci i neto pozajmuvawa;
- rezervi;
- uplateni sredstva od buxetot vo Fondot za poddr{ ka na monetarnata pol i ti ka kaj NBRM (do juni 2003 godi na, koga ova a smetka e zatvorena) i
- rashodi za f i nansi rawe na buxetot.

Vo ramki na rashodite na vonbuxetski te f ondovi spa|aat rashodite na socijalni te f ondovi (Fond za penzisko i i nval i dsko osi guruvawe, Fond za zdravstvo i Fond za vrabotuvawe) i rashodite na Fondot za pati { ta.

Prezentrani se podatoci na mese~no ni vo.

I zvor: Mini sterstvo za f i nansi i

### **Tabela br.5 Vrabotenost i plati**

Podatoci te za vraboteni te i i splateni te neto plati se dobi eni vrz osnova na mese~ni te i zve{ tai od del ovni subjekti vo dr`avna (op{ testvena), me{ ovi ta, zadru`na i privatna sopstvenost vo Republ ika Makedonija.

#### **Vrabotenost**

Kako rabotnici se smetaat li cata koi zasnoval e raboten odnos so del ovni ot subjekt, bez ogle d na vi dot na rabotni ot odnos (na neopredel eno ili opredel no vreme), kako i dali rabotat pol no ili pokuso rabotno vreme.

So ovie podatoci ne se opf ateni vraboteni te vo Ministerstvoto za vnatre{ ni raboti i Mini sterstvoto za odbrana, li cata koi rabotat po dogovor za del o, li cata koi samostojno vr{ at dejnost - prof esi ja i li cata koi se vraboteni kaj ni v i i ndi vi dual ni te zemjodel ci.

Po~nuvaj}i od septemvri 2001 godi na, podatoci te za rabotnici te po dejnosti se objavuvaat spored Nacionalnata klasifikacija na dejnosti-NKD (kade nema podelba na stopanski i nestopanski dejnosti).

## Plati

Pod poimot prose~ni isplateni neto plati se podrazbiraat prose~nite primawa vo mesecot po rabotnik, ostvareni za rabota so polno, pokuso i podolgo rabotno vreme (prekuvremena rabota). Vkupno isplateni te neto plati opfa}aat i: nadomestok na neto platata od sredstvata na pretprijati eto (ili drugo pravno lice) za godi { en odmor, dr` avni praznici, plateno odsustvo do 7 dena, plateno odsustvo za stru~no usovr{ uvawe, za boleduvawe do 60 dena i sl; nadomestok na neto platata na tovar na drugi delovni subjekti, za vreme pominato na ve` bi po pokana od nadle` en dr` aven organ, civilna za{ tita, za vr{ ewe na grajanski dol` nosti i sl; nadomestok na neto platata za porane{ ni meseci i splateni vo tekot na izve{ tajni ot mesec (zaostanati meseci).

Neto platata ne gi opfa}a isplatite na rabotnicite od sredstvata za zaedni~ka potro{ uva~ka, isplatite koi gi tovarat materijalnite tro{ oci (dnevnic, patni tro{ oci, primawa za prevoz od mestoto na ` i veewe do mestoto na rabota i sl.), nadomestoci te za boleduvawe podolgo od 60 dena, kako i isplati te po dogovor za delo.

Po~nuvaj}i od maj 2001 godina podatocite za plati te se objavuvaat spored Nacionalnata klasifikacija na dejnosti -NKD.

I zvor: Dr` aven zavod za statistika na Republika Makedonija

## Tabela br.6 Dvi` ewe na cenite i tro{ ocite na ` ivotot

I ndeksi te na **tro{ ocite na ` ivotot** se poseben vid i ndeks na cenite na malo na artiklite i uslugi te za li~na potro{ uva~ka, a se presmetuvaat spored odredena struktura na potro{ uva~kata na nezemjodelski te doma}i nstva.

Pod **cenite na malo** se podrazbiraat cenite po koi trgovijata na malo, individualni te proizvodi tel i i vr{ i tel i te na uslugi te gi prodavaat proizvodi te i uslugi te na krajni te potro{ uva~i, vkl u~uvaj}i go i danokot na dodadena vrednost.

Pod prodana **cena na proizvoditelite na industriski proizvodi** se podrazbira cenata po koja proizvodni te pretprijati ja gi prodavaat svoi te proizvodi vo najgol emi kol i ~estva na doma{ ni ot pazar - franko natovareno vo vagon vo mestoto na proizvoditelot, odnosno toa e cenata po koja proizveditel ot vr{ i presmetka so drugi proizvodi tel i ili so trgovski delovni subjekti.

I ndeksi te na cenite se presmetuvaat po pat na ponderirawe so strukturata na vrednostite na proizvodi te real izirani na doma{ ni ot pazar.

Obrabotkata na podatocite e na mese~no ni vo.

I zvor: Dr` aven zavod za statistika na Republika Makedonija